OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto
Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva 16.9.2015

Eduskunnan lakivaliokunnalle

KOMISSION TIEDONANTO SIIRTOLAISTEN SALAKULJETUKSEN VASTAISESTA EU:N TOIMINTASUUNNITELMASTA (E 26/2015 vp)

Oikeusministeriö toteaa otsikkoasiassa kunnioittavasti seuraavan:

Ministeriö on osallistunut selvityksen laatimiseen eikä sillä ole huomauttamista perusmuistioon kirjatun Suomen kannan suhteen. Lähtökohtaisesti toimintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet vaikuttavat oikeansuuntaisilta. Koska suunnitelma on kuitenkin varsin yleisluonteinen, toimenpiteiden tarkempaa toteuttamistapaa ja onnistuneisuutta voidaan kuitenkin pitkälle menevämmin arvioida vasta suunnitelman täytäntöönpanon myötä.

Selvityksen valmisteluvaiheessa oikeusministeriö kiinnitti huomiota suunnitelman suomenkielisen käännöksen sivulla 4 olevassa ensimmäisessä kappaleessa olevaan toteamukseen, jonka mukaan parannetaan voimassa olevaa siirtolaisten salakuljetusta koskevaa EU:n säädöskehystä ja tiukennetaan rikosoikeudellisia puitteita. Perusmuistiossa oikein todetaan, että tästäkin tarvitaan vielä lisätietoa. Kuten siinä myös todetaan, vuoden 2002 puitepäätös jo edellyttää varsin ankaria rangaistuksia törkeimmissä tapauksissa. Puitepäätöksen johdosta Suomessa säädettiin perusmuotoisen tekomuodon lisäksi rangaistavaksi törkeä laittoman maahantulon järjestäminen (rikoslain 17 luvun 8 a §), jonka enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta ja jonka piiriin kuuluvat esimerkiksi hengenvaarallisen tilan aiheuttavat tai järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnassa tehdyt teot.

Perusmuistiossa myös oikein viitataan rikosoikeuden käyttöön viimesijaisena keinona. Tämä koskee myös rangaistusasteikkoihin tai enimmäisrangaistuksiin kohdistuvia muu-

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Kasarmikatu 25 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

toksia. Huomioon on otettava paitsi muistiossa mainitut muut keinot puuttua tekoihin (esimerkiksi rajavalvonnan tehostaminen ja ongelman syihin puuttuminen lähtömaassa), myös se, että rikollisuuden ehkäisemisessä merkittävä rooli on kiinnijäämisriskillä ja rikosten selvittämismahdollisuuksilla. Näitä puolestaan edistävät useat muut toimintasuunnitelmassa esitetyt toimenpiteet.

Toimintasuunnitelmassa varsin vähän kiinnitetään huomiota salakuljetettujen siirtolaisten asemaan. Suomenkielisen käännöksen sivun 8 alalaidassa on kappale oleskelulupaa koskevan direktiivin tarkistuksesta. Asiaa voidaan tältä osin kuitenkin tarkastella ensinnäkin siitä näkökulmasta, että toimintasuunnitelmassa olevilla toimilla voidaan oletettavasti nykyistä tehokkaammin estää kysymyksessä olevia rikoksia ja näin estää uhriksi joutumista. Lisäksi on huomattava, että Euroopan unionissa on viime vuosina yleisellä tasolla ja kaikkia rikoksia koskien kiinnitetty huomiota rikoksen uhrin asemaan, keskeisimmin ns. rikosuhridirektiivissä (2012/29/EU), jonka täytäntöönpanoaika päättyy 16.11.2015. Ihmissalakuljetuksen kohteena olevan henkilön asemaan liittyy myös se, että tietyissä tilanteissa valtion rajan luvattomasti ylittävää itseään ei rangaista. Rikoslain 17 luvun 7 §:n 2 momentin ja 7 a §:n 2 momentin mukaan valtionrajarikoksesta ja lievästä valtionrajarikoksesta ei tuomita esimerkiksi sitä, joka pakolaisuuden vuoksi hakee turvapaikkaa tai oleskelulupaa Suomessa.